

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

HI-TECH ONLINE COACHING

(No.1 Notes Provider in Punjab)

[DEMO NOTES]

for

[Master Cadre]

[PSTET-I and II]

[PATWARI]

[PRINCIPAL]

[HEAD MASTER]

[BPEO]

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

HI-TECH ONLINE COACHING

(No.1 Notes Provider in Punjab)

- ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰਿੰਟਡ ਨੋਟਸ
- ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰੇਟ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸਿਲੇਬਸ ਕੰਪਲੀਟ।
- ਕੰਪਿਊਟਰ ਟਾਈਪ ਕੀਤੇ ਨੋਟਸ (ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਨੋਟਸ ਨਹੀਂ ਹਨ)

Sr No	Paper/ Exam Name	Page Number
1	Master Cadre History	3-9
2	Master Cadre Civics	10-13
3	Master Cadre Punjabi	14-17
4	PSTET- SSt	18-22
5	PSTET- Pedagogy	23-26
6	PSTET- Punjabi	27-28
7	PSTET- English	29-38
8	PATWARI-GK	39-40
9	PATWARI-Computer	41-42
10	PATWARI-Punjabi	43-44
11	PATWARI-Mental Ability	45-46
12	PRINCIPAL/Head Master/BPEO	47-54
13	ਨੋਟਸਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ	

ਨੋਟ: ਨੋਟਸ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸਾਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਡੈਮੋ ਨੋਟਸ ਪੜ ਕੇ ਚੈਕ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਨੋਟਸ ਵਧੀਆ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਨੋਟਸ ਪੋਸਟ ਜਾਂ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Send Whatsapp MSG/Call: 88470-11495

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[Master Cadre History]

3. ਜੈਨ ਧਰਮ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ

3. Jainism and Buddhism.

ਭਾਗ-1 (ਜੈਨ ਧਰਮ) (JAINISM)

6ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਫੈਲ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਸਨ। 6ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮਗਧ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜੇ ਬਿੰਬੀਸਾਰ ਅਤੇ ਅਜਾਤਸ਼ਤਰੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਕਾਰਨ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਜੈਨੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲਾਲਚੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਯੋਗਾਂ ਤੇ ਜਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸੂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੀਚ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਾੜੇ ਸਲੂਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੰਦਰਾਂ, ਖੂਹਾਂ, ਤੇ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਭਾਸ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਔਖੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹਿੰਦੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਉਠਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਲੋਕ ਵੀ ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ।

ਜੈਨ ਧਰਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਰਮ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਕੁੱਲ 24 ਤੀਰਥਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਤੀਰਥਕਾਰ ਰਿਸ਼ਬਨਾਥ, 23ਵਾਂ ਪਾਰਸ਼ਵਨਾਥ, 24ਵਾਂ ਮਹਾਂਵੀਰ ਸੀ। 23ਵੇਂ ਅਤੇ 24ਵੇਂ ਤੀਰਥਕਾਰ ਵਿਚ 250 ਸਾਲ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸੰਸਥਾਪਕ ਮਹਾਂਵੀਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਵੀਰ ਨੇ ਸੰਨਿਆਸ ਨੂੰ ਨਿਰਗ੍ਰੰਥ (ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ) ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਮਹਾਂਵੀਰ(ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਧਮਾਨ) ਦਾ ਜਨਮ 540 ਈ. ਵਿਚ ਕੁੰਡਗ੍ਰਾਮ ਪਿਤਾ ਸਿਧਾਰਥ(ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਕਬੀਲਾ ਜਨਾਤ੍ਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ) ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਲਾ (ਲਿੱਛਵੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਚੇਟਕ ਦੀ ਭੈਣ) ਦੇ ਘਰ ਵੈਸ਼ਾਲੀ (ਬਿਹਾਰ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਯਸ਼ੋਦਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਿਆ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਅਨੋਜਾ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਨੋਟ 1- ਕੁੱਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦਾ ਜਨਮ 599 ਵਿਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ 540 ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ 2- ਕੁੱਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀ ਮੌਤ 527 ਵਿਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ 468 ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂਵੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਘਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। 12 ਸਾਲ ਤੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਰਿਮਥਿਕ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਰਿਜ਼ੂਪਾਲਿਕਾ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ 42 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਂਵੀਰ "ਜਿਨ" ਅਖਵਾਏ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜਗ੍ਰਹਿ, ਵੈਸ਼ਾਲੀ, ਕੌਸ਼ਲ, ਮਿਥਲਾ, ਵਿਦੇਹ ਅਤੇ ਅੰਗ ਸਨ। 30 ਸਾਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪਾਵਾਪੁਰੀ(ਪਟਨਾ) ਵਿਚ 468 ਈ. ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ।

ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਸਰਲ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰਤਨ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾ, ਸੱਚਾ ਗਿਆਨ, ਸੱਚਾ ਆਚਰਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪਾਪ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਜੈਨੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਕਸ਼ਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹ ਤੇ ਪੱਟੀ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਨਾ ਖਾਣਾ, ਪਾਣੀ ਛਾਣ ਕੇ ਪੀਂਦੇ ਸਨ।

ਜੈਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ- ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ, ਅਹਿੰਸਾ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਕੋਲ ਨਾ ਰੱਖਣਾ, ਧਨ ਨਾ ਰੱਖਣਾ, ਬ੍ਰਹਿਮਚਾਰੀਆ ਜੀਵਨ। ਜੈਨ ਧਰਮ ਧਰਮ ਅਸਮਾਨਤਾ, ਉਚ ਨੀਚ, ਜਾਤੀ ਵਾਦ, ਚੋਰੀ, ਝੂਠ, ਚੁਗਲੀ ਨਫਰਤ, ਲਾਲਚ, ਝੂਠੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ, ਢੋਂਗ, ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਪਾਪ ਆਦਿ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ।

ਜੈਨੀ ਰੱਬ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ 24 ਤੀਰੰਥਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਰਵਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਮੌਰੀਆ ਸਮੇਂ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦਿਗੰਬਰ(ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ) ਅਤੇ ਸਵੇਤੰਬਰ(ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ) ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਦਿਗੰਬਰ ਦਾ ਮੋਢੀ ਭੱਦਰਬਾਹੂ ਅਤੇ ਸਵੇਤੰਬਰ ਦਾ ਮੋਢੀ ਸਥੂਲਭਦਰ ਸੀ। ਸਥੂਲਭਦਰ ਨੇ ਪਾਟਲੀਪੁੱਤਰ ਵਿਚ ਸਭਾ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜੈਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ 12 ਅੰਗ ਲਿਖਵਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ। ਦੋਵੇਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੱਠਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ।

ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਵਧੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤਾਂ ਸਰਲ ਸਨ, ਪਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਔਖਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ, ਅਹਿੰਸਾ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਪੱਟੀ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਆਦਿ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਧਰਮ ਦਾ ਫੈਲਾਉ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜਿਆਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਠੱਲ ਪਈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

1. ਮਹਾਂਵੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ

- ੳ) 450 ਬੀ.ਸੀ.   ਅ) 540ਬੀ.ਸੀ.   ਏ) 600ਬੀ.ਸੀ.   ਸ)340 ਬੀ.ਸੀ.
ਉੱਤਰ) 540 ਬੀ.ਸੀ

2) ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਤੀਰੰਥਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ?

- ੳ) 22   ਅ) 21   ਏ) 24   ਸ) 30
ਉੱਤਰ) 24 (ਆਖਰੀ ਤੀਰੰਥਕਾਰ)

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

3) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

- ੳ) ਕੁੰਡੀਗ੍ਰਾਮ   ਅ) ਕੁੰਡਾਗ੍ਰਾਮ   ਏ) ਖੁੰਡਾਪੁਰ   ਸ) ਝੰਡਾਗ੍ਰਾਮ
ਉੱਤਰ) ਕੁੰਡਾਗ੍ਰਾਮ (ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ)

4) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

- ੳ) ਗੰਗਾਰਥ   ਅ) ਜਨਾਰਥ   ਏ) ਮੂਲ ਚੰਦ   ਸ) ਸਿਧਾਰਥ
ਉੱਤਰ) ਸਿਧਾਰਥ

5) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ

- ੳ) ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਦੇਵੀ   ਅ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਲਾ   ਏ) ਲਾਜਵੰਤੀ   ਸ) ਤੇਜਵੰਤੀ
ਉੱਤਰ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਲਾ

6) ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਕੌਣ ਸੀ?

- ੳ) ਚੇਤਕ(Chetaka)   ਅ) ਖੜਕ ਸਿੰਘ   ਏ) ਹਰੀ (Hari)   ਸ) ਚੇਤੰਬਰਨਾਥ
ਉੱਤਰ) ਚੇਤਕ(Chetaka)

7) ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਦਾ ਮਹਾਂਵੀਰ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਸੀ?

- ੳ) ਭਰਾ   ਅ) ਪਿਤਾ   ਏ) ਪੁੱਤਰ   ਸ) ਮਾਮਾ
ਉੱਤਰ) ਮਾਮਾ

8) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਲਾ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?

- ੳ) ਚੇਤਕ(Chetaka)   ਅ) ਖੜਕ ਸਿੰਘ   ਏ) ਹਰੀ (Hari)   ਸ) ਚੇਤੰਬਰਨਾਥ
ਉੱਤਰ) ਚੇਤਕ(Chetaka)

9) ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਸਥਾਨ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੈ?

- ੳ) ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ   ਅ) ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ   ਏ) ਝਾਰਖੰਡ   ਸ) ਬੰਗਾਲ
ਉੱਤਰ) ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ

10) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

- ੳ) ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਦੇਵੀ   ਅ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਲਾ   ਏ) ਲਾਜਵੰਤੀ   ਸ) ਯਸ਼ੋਧਾ
ਉੱਤਰ) ਯਸ਼ੋਧਾ।

11) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ

- ੳ) ਅਨੋਨਜਾ   ਅ) ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ   ਏ) ਸਰਿਤਾ   ਸ) ਸੈਲਜਾ
ਉੱਤਰ) ਅਨੋਨਜਾ ਪ੍ਰਿਯਦਰਸਿਨੀ (ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਨੀ ਦੇ ਪਤੀ ਜਮਾਲੀ ਮਹਾਂਵੀਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਆਦਮੀ ਸਨ)

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

22) ਪਹਿਲੇ ਤੀਰੰਥਕਾਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਿਖੋ।

ੳ) ਬਲਦ

ਅ) ਘੋੜਾ

ੲ) ਕੁੱਤਾ

ਸ) ਸ਼ੇਰ

ਉੱਤਰ) ਬਲਦ

23) ਆਖਰੀ (24ਵੇਂ) ਤੀਰੰਥਕਾਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੱਸੋ।

ੳ) ਬਲਦ

ਅ) ਘੋੜਾ

ੲ) ਕੁੱਤਾ

ਸ) ਸ਼ੇਰ

ਉੱਤਰ) ਸ਼ੇਰ

24) ਹਾਥੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਿਸ ਤੀਰੰਥਕਾਰ ਦਾ ਸੀ?

ੳ) ਅਜੀਤਨਾਥ(ਦੂਜਾ)

ਅ) ਮਹਾਂਵੀਰ(24ਵਾਂ)

ੲ) ਰਿਸਵਨਾਥ(ਪਹਿਲਾ)

ਸ) ਪਰਸ਼ਵਨਾਥ(23ਵਾਂ)

ਉੱਤਰ) ਅਜੀਤਨਾਥ (ਦੂਜੇ ਤੀਰੰਥਕਾਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਾਥੀ ਸੀ)

25) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- ਵਰਧਮਾਨ ਸੀ।

26) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਸੀ?

ਉੱਤਰ- ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ੁਲਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸਿਧਾਰਥ।

27) ਮਹਾਂਵੀਰ ਕਿਸ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ?

ਉੱਤਰ- ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ।

28) ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- ਜਨਾਤ੍ਰਿੰਕਾ।

29) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕਿਸ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ?

ਉੱਤਰ- ਜਨਾਤ੍ਰਿੰਕਾ ਕਬੀਲੇ ਦੇ।

30) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਯਸ਼ੋਦਾ।

31) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਅਨੋਨਜਾ ਜਾਂ ਅਨੋਜਾ।

32) ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- ਨੰਦੀਵਰਮਨ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[Master Cadre History]

9. ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ

9. The Creation of an Empire- The Mughal Empire

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

- 1) ਦਿੱਲੀ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸ਼ਾਸਕ ਕੌਣ ਸੀ?
ੳ) ਇਬਰਾਹੀਮ ਲੋਧੀ।
- 2) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
ੳ) 21 ਅਪ੍ਰੈਲ 1526 ਈ. ਵਿਚ।
- 3) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸ ਕਿਸ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ?
ੳ) ਬਾਬਰ ਅਤੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਲੋਧੀ ਵਿਚਕਾਰ।
- 4) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ?
ੳ) ਬਾਬਰ ਦੀ।
- 5) ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ?
ੳ) ਬਾਬਰ ਨੇ।
- 6) ਬਾਬਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?
ੳ) 14 ਫਰਵਰੀ, 1483 ਵਿਚ।
- 7) ਬਾਬਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ?
ੳ) ਫਰਗਨਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅੰਦੀਜ਼ਾਨ, ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ।
- 8) ਬਾਬਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
ੳ) ਉਮਰ ਸ਼ੇਖ ਮਿਰਜ਼ਾ।
- 9) ਬਾਬਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਉਮਰ ਸ਼ੇਖ ਕਿੱਥੋਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਸੀ?
ੳ) ਫਰਗਨਾ ਦਾ।
- 10) ਬਾਬਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਵੰਸ਼ ਨਾਲ ਸੀ?
ੳ) ਤੈਮੂਰ ਵੰਸ਼ ਨਾਲ।
- 11) ਬਾਬਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਉਮਰ ਸ਼ੇਖ ਦੀ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
ੳ) 1494 ਵਿਚ।
- 12) ਬਾਬਰ ਫਰਗਨਾ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਕਦੋਂ ਬਣਿਆ?
ੳ) ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਰ ਫਰਗਨਾ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ 1494 ਵਿਚ ਬਣਿਆ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

- 13) ਫਰਗਨਾ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਬਾਬਰ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਸੀ?
ੳ) 11 ਸਾਲ।
- 14) ਉਜਬੇਕ ਕੌਣ ਸਨ?
ੳ) ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਜਾਤੀ।
- 15) ਉਜਬੇਕਾਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਕੌਣ ਸੀ?
ੳ) ਸ਼ੈਬਾਨੀ ਖਾਂ।
- 16) ਸ਼ੈਬਾਨੀ ਖਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
ੳ) 1510 ਈ. ਵਿਚ।
- 17) ਸ਼ੈਬਾਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?
ੳ) 1510 ਵਿਚ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸਫਵੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਸ਼ਾਹ ਇਸਮਾਇਲ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ।
- 18) ਬਾਬਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀਤਾ?
ੳ) 1530 ਈ. ਤੱਕ।
- 19) ਬਾਬਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ?
ੳ) 1524 ਈ. ਵਿਚ।
- 20) ਬਾਬਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕੌਣ ਸੀ?
ੳ) ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਧੀ।
- 21) ਬਾਬਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ 5ਵੀਂ ਵਾਰ ਹਮਲਾ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ?
ੳ) 1525 ਵਿਚ।
- 22) 1525 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ?
ੳ) ਬਾਬਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਧੀ ਦੀ ਹਾਰ।
- 23) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
ੳ) 21 ਅਪ੍ਰੈਲ 1526 ਈ. ਵਿਚ।
- 24) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਬਾਬਰ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀ ਫੌਜ ਸੀ?
ੳ) 8 ਤੋਂ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਨਿਕ।
- 25) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਮੇਂ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਧੀ ਦੀ ਫੌਜ ਕਿੰਨੀ ਸੀ?
ੳ) ਇੱਕ ਲੱਖ ਸੈਨਿਕ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[Master Cadre Civics/Pol. Sci.]

4. ਨਾਗਰਿਕਤਾ (CITIZENSHIP)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

- 1) ਨਾਗਰਿਕ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਨਗਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।
- 2) ਕੀ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਨਹੀਂ।
ਨੋਟ- ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦੇਸੀ ਲੋਕ ਆਰਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
- 3) ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸ ਰਹੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਵਿਦੇਸੀ।
- 4) ਏਲੀਅਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ।
- 5) ਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਆਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਨਹੀਂ।
- 6) ਨਾਗਰਿਕ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਨਾਗਰਿਕ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਿ।
- 7) ਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਹਾਂ।
- 8) ਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਨਹੀਂ।
ਨੋਟ- ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
- 9) ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇਹ ਕਥਨ ਸੱਚ ਹੈ?
ੳ) ਹਾਂ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

10) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਕਦੋਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

11) 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਆਦਮੀ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਗਰਿਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ੳ) ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

12) ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ।

13) ਕੀ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਹਾਂ।

ਨੋਟ- ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

14) ਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਨਹੀਂ।

ਨੋਟ- ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਆਰਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਕੋਲ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

15) ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਜੋ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ।

16) ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।

ੳ) ਜਮਾਂਦਰੂ ਅਤੇ ਰਾਜਕ੍ਰਿਤ।

17) ਜਮਾਂਦਰੂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਜੋ ਲੋਕ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

18) ਰਾਜਕ੍ਰਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਕ੍ਰਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19) ਜਿਆਦਾ ਅਹਿਮੀਅਤ ਕਿਸ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਜਮਾਂਦਰੂ ਅਤੇ ਰਾਜਕ੍ਰਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

20) ਜਮਾਂਦਰੂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) 1) ਜਨਮ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਰਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ।

2) ਭੂਮੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[Master Cadre Civics/Pol. Sci.]

TOPIC: ਲੋਕ ਸਭਾ

- 1) ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਸਪੀਕਰ।
- 2) 14^{ਵੀਂ} ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਡਿਪਟੀ-ਸਪੀਕਰ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਖੰਬੀਦੁਰਾਏ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ?
ੳ) ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ।
- 3) ਲੋਕ ਸਭਾ, ਰਾਜ ਸਭਾ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਸ ਦੇ ਭਾਗ ਹਨ?
ੳ) ਪਾਰਲੀਆਮੈਂਟ (ਸੰਸਦ) ਦੇ।
- 4) ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ।
- 5) ਪਾਰਲੀਆਮੈਂਟ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆ?
ੳ) ਫਰਾਂਸੀਸੀ।
- 6) ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਆਮੈਂਟ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
ੳ) ਪਾਰਲਰ।
- 7) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਸ਼ਕਤੀਸਾਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ?
ੳ) ਲੋਕ ਸਭਾ।
- 8) ਹੇਠਲਾ ਸਦਨ ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਲੋਕ ਸਭਾ ਨੂੰ।
- 9) ਉਪਰਲਾ ਸਦਨ ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਜ ਸਭਾ ਨੂੰ।
- 10) ਕੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਨਹੀਂ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਸਦਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 11) ਇੱਕ ਮੈਂਬਰੀ ਚੋਣ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਇਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 12) ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋ ਸਦਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
ੳ) ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ।
- 13) ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?
ੳ) 250

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

- 14) ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) 6 ਸਾਲ।
- 15) ਬਜਟ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਸਲਾਨ ਖਰਚ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਨੂੰ।
- 16) ਧਨ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ।
- 17) ਕਿੱਥੋਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਭਾਰਤ ਦੇ।
- 18) ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਕਾਲ ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) 5 ਸਾਲ।
- 19) ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ।
- 20) ਰਾਜਸਭਾ ਵਿਚ ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਕਿੰਨੇ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) 12 ਮੈਂਬਰ।
- 21) ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਕਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਸਾਹਿਤ, ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ।
- 22) 16ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਸਥਾਨ ਮਿਲੇ।
ੳ) 282
- 23) ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਉਮਰ ਦੱਸੋ।
ੳ) 25 ਸਾਲ
- 24) ਸੰਘੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਕੌਣ ਕੌਣ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਰਾਸਟਰਪਤੀ, ਲੋਕ ਸਭਾ, ਰਾਜ ਸਭਾ।
- 25) ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
ੳ) 552
- 26) ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਕਿਸ ਆਰਟੀਕਲ ਅਧੀਨ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ੳ) ਅਨੁਛੇਦ 108 ਤਹਿਤ।
- 27) ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਿਉਂ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਕਿਸੇ ਬਿੱਲ ਤੇ ਮਤਭੇਦ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ।
- 28) ਸੰਸਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ। (ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੰਮ ਵੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।)

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[Master Cadre Punjabi]

ਗਿ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ (ਕਹਾਣੀਕਾਰ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

1) ਗਿ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?

ਉ) 15 ਜਨਵਰੀ 1899 ਈ. ਨੂੰ।

2) ਗਿ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?

ਉ) ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਹੇ-

1) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਜਨੇਤਾ।

2) ਦੇਸ਼ ਭਗਤ।

3) ਸੁਧਾਰਕ।

4) ਲੇਖਕ।

3) ਗਿ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਿਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ?

ਉ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ।

4) ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?

ਉ) ਸ੍ਰ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ।

5) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਇਆ?

ਉ) ਪਿੰਡ ਅਧਵਾਲ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਕੈਮਰਪੁਰ।

6) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ?

ਉ) 10ਵੀਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ।

7) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਰੋਜੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਕਿੱਤਾ ਅਪਣਾਇਆ?

ਉ) ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ।

8) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਦੋਂ ਹੋਏ?

ਉ) 1919 ਈ. ਵਿਚ।

9) ਕੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਜਾਈ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ?

ਉ) ਹਾਂ।

ਨੋਟ- ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਅਜਾਈ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜੇਲ ਵੀ ਗਏ।

10) ਗਿ.ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?

ਉ) 18 ਜਨਵਰੀ, 1976 ਵਿਚ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

11) ਮੌਤ ਸਮੇਂ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਸੀ?

ੳ) 77 ਸਾਲ।

12) ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਆਦਾ ਕਵਿਤਾ ਰਚਨਾ ਕਿੱਥੇ ਕੀਤੀ?

ੳ) ਜੇਲ ਵਿਚ।

13) ਗੁਰਮੁਖ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਸੀ?

ੳ) ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ।

14) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਦਿੱਤੇ?

ੳ) 9 ਨੌਂ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ।

15) ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਲਿਖੇ

ੳ) 8 ਅੱਠ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ।

16) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?

ੳ) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਲਿਖੇ-

1) ਸਬਰ ਦੇ ਬਾਣੇ।

2) ਟੁੱਟੇ ਖੰਭ

3) ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣ

4) ਜੀਵਨ ਪੰਥ

5) ਮੁਸਾਫਰੀਆਂ

6) ਕਾਵਿ ਸੁਨੇਹੇ

7) ਸਹਿਜ ਖੇਤੀ

8) ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ

9) ਦੂਰ ਨੇੜੇ

17) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

ੳ) ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ-

1) ਗੁਟਾਰ (1942)

2) ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ (1945)

3) ਸਸਤਾ ਤਮਾਸ਼ਾ (1951)

4) ਸਭ ਹੱਛਾ (1952)

5) ਆਲਣੇ ਦਾ ਬੋਟ (1955)

6) 27 ਜਨਵਰੀ (1964)

7) ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ (1975)

8) ਕੰਧਾਂ ਬੋਲ ਪਈਆਂ (1960)

18) ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਿਸ ਰਚਨਾ ਤੇ ਮਿਲਿਆ?

ੳ) ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਲਈ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[Master Cadre Punjabi]

ਆਧੁਨਿਕ ਕਵੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

- 1) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਦਾ ਮੋਢੀ ਕਵੀ ਕੌਣ ਹੈ?
ੳ) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ।
- 2) "ਰਾਣਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ" ਕਿਸਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ?
ੳ) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ।
- 3) "ਰਾਣਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ" ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ?
ੳ) 1905 ਈ. ਵਿਚ।
- 4) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
ੳ) ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ -
ਮਟਕ ਹੁਲਾਰੇ,
ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰ,
ਪ੍ਰੀਤ ਵੀਣਾ,
ਕੰਤ ਸਹੇਲੀ,
ਕੰਬਦੀ ਕਲਾਈ,
ਮੇਰੇ ਸਾਈਆਂ ਜੀਓ ਆਦਿ।
- 5) ਕੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਕਵੀ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ?
ੳ) ਹਾਂ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਕਵੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 6) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਸਨ?
ੳ) ਰਹੱਸਵਾਦੀ, ਅਧਿਆਤਮਕ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਚਿਤਰਨ, ਖੇਡ।
- 7) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
ੳ) ਸ੍ਰ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ।
- 8) ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
ੳ) ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

9) ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਨਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾ ਦੱਸੋ?

ੳ) ਗਿਆਨੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ।

10) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ?

ੳ) 5 ਦਸੰਬਰ 1872 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ।

11) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਈ?

ੳ) 10 ਜੂਨ, 1957 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ।

12) ਮੌਤ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਸੀ?

ੳ) 85 ਸਾਲ।

13) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ?

ੳ) 1891 ਵਿਚ।

14) ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਰਡਜ਼-ਵਰਥ ਕਵੀ ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ।

15) "ਰਾਣਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ" ਕੀ ਸੀ?

ੳ) ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ।

16) ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਕਥਾ ਵਸਤੂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਮਿਤਿਹਾਸਕ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

17) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ।

18) ਕੰਬਦੀ ਕਲਾਈ ਕਿਸਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ?

ੳ) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ।

19) ਕੰਬਦੀ ਕਲਾਈ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ।

20) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ?

ੳ) ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗੀਤ, ਨਾਵਲ, ਨਾਟਕ ਆਦਿ।

21) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ

ੳ) ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਜੀਵਨ ਗਾਥਾਵਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET SST]

ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ (Social Science)

1. ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ? 1. When, Where and How?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

- 1) ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
ੳ) ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ।
- 2) ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ।
- 3) ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਈ?
ੳ) ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੈਸਟੋਰੀਆ ਤੋਂ।
- 4) ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੈਸਟੋਰੀਆ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
ੳ) ਭੂਤਕਾਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ।
- 5) ਹੈਰੋਡੋਟਸ ਕੌਣ ਸੀ?
ੳ) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ।
- 6) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ?
ੳ) ਹੈਰੋਡੋਟਸ ਨੇ।
- 7) ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਹੈਰੋਡੋਟਸ ਨੂੰ।
- 8) ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?
ੳ) ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

9) ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ੳ) ਪੂਰਵ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ।

10) ਪੂਰਵ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਜਿਸ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।

11) ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਬੀਤ ਚੁਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇ।

12) ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਤਰੀਖਾਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ।

13) ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

ੳ) ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ।

14) ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

ੳ) ਪ੍ਰਾਚੀਨ, ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ।

15) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਕਿਸ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ?

ੳ) ਜੇਮਜ਼ ਰੇਨਲ ਨੇ।

16) ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?

ੳ) 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET SST]

ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ (Social Science)

2. ਆਰੰਭਿਕ ਸਮਾਜ (2. The Earliest Societies)

ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਪੁਰਾਤਨ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ-	20,00,000 ਤੋਂ 12,000 ਤੱਕ।
ਮੱਧ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ-	12,000 ਤੋਂ 10,000 ਤੱਕ।
ਨਵਾਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ-	10,000 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ।
ਮਿਸਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ-	3000 ਤੋਂ 2000 ਈ.ਪੂ. ਤੱਕ।
ਮਿਸਰ ਦੇ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ-	2000 ਤੋਂ 1750 ਈ.ਪੂ. ਤੱਕ।
ਹੜੱਪਾ ਸੱਭਿਅਤਾ-	2250 ਤੋਂ 1750 ਈ.ਪੂ. ਤੱਕ
ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਉੱਨਤੀ-	ਮਿਸਰ ਦਾ ਮੱਧ ਯੁੱਗ।
ਗੀਜ਼ਾ ਦੇ ਪਿਰਾਮਿਡ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ-	2650 ਈ.ਪੂ. (ਕਾਹਿਰਾ ਦੇ ਨੇੜੇ)
ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ-	ਹੈਰੋਡੋਟਸ
ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆਂ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ-	ਸੁਮੇਰ, ਬਾਬਲ (ਬੇਬੀਲੋਨ) ਅਤੇ ਉਰ।
ਨੀਲ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ-	ਮਿਸਰ ਸੱਭਿਅਤਾ।
ਚੀਨ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ-	ਹੋਵਾਂਗ-ਹੋ ਨਦੀ ਦਾ ਖੇਤਰ।
ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ-	ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਦਬਾਉਣਾ।
ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ-	ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੇ।
ਪੱਥਰ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਔਜਾਰ ਅਤੇ-	ਚੀਨੀ ਮਿੱਟੀ, ਪੱਥਰ, ਲੱਕੜ ਆਦਿ।

ਪੂਰਵ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਥੋਂ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ-

- 1) ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਸਟ੍ਰੇਲੋਪਿਥੀਕਸ ਅਤੇ ਜਿੰਜਾਨਥ੍ਰੋਪਸ ਵਿਚ।
- 2) ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਟਾਪੂ ਜਾਵਾ ਵਿਚ ਟਰੀਨਿਲ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ।
- 3) ਚੀਨ ਵਿਚ ਪੀਕਿੰਗ(ਬੀਜਿੰਗ) ਵਿਚ।
- 4) ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਹਾਈਡਲਬਰਗ।
- 5) ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ(ਇਰਾਕ)
- 6) ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਨੀਲ ਘਾਟੀ।
- 7) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੜੱਪਾ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਿਚ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

1) ਇਤਿਹਾਸ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਬੀਤ ਚੁਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਵੇਰਵਾ।

2) ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ?

ੳ) ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੈਸਟੋਰੀਆ ਤੋਂ।

3) ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ੳ) ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

4) ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਸੂਖਮ ਜੀਵਾਂ ਦੀ।

5) ਆਰੰਭਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਸੀ?

ੳ) ਮਾਸਾਹਾਰੀ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਅਸੱਭਿਅਤ, ਅਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਨੰਗਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।

6) ਆਰੰਭਿਕ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ?

ੳ) ਪੱਥਰ ਦੇ।

7) ਆਰੰਭਿਕ ਮਨੁੱਖ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ?

ੳ) ਕੁਹਾੜੀ, ਬਰਸੇ, ਭਾਲੇ, ਗੰਡਾਸੇ ਆਦਿ।

8) ਆਰੰਭਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਯੁੱਗ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ?

ੳ) ਪੁਰਾਤਨ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ।

9) ਪੁਰਾਤਨ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?

ੳ) 20,00,000 ਤੋਂ 12,000 ਤੱਕ।

10) ਪੁਰਾਤਨ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਪੈਲੀਓਲਿਥਿਕ ਪੀਰੀਅਡ।

11) ਪੁਰਾਤਨ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ?

ੳ) ਪੁਰਾਣਾ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ।

12) ਮੱਧ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ?

ੳ) ਪੁਰਾਤਨ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਯੁੱਗ।

13) ਮੱਧ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਮੈਸੋਲਿਥਿਕ ਪੀਰੀਅਡ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

14) ਮੈਸੋਲਿਥਿਕ ਜਾਂ ਮੱਧ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?

ੳ) 12,000 ਤੋਂ 10,000 ਤੱਕ।

15) ਮੱਧ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ?

ੳ) ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ, ਅੱਗ, ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ, ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ।

16) ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਤੀਜਾ ਯੁੱਗ ਕਿਸ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ?

ੳ) ਨਵਾਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ।

17) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?

ੳ) 10,000 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ।

18) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਕੀ ਕੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ?

ੳ) ਮਣਕੇ, ਗਹਿਣੇ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ, ਅੰਨ ਉਗਾਉਣਾ, ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣਾ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ, ਹਥਿਆਰ ਆਦਿ।

19) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਗਏ?

ੳ) ਚਿੱਤਰ।

20) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਬਣਾਏ ਚਿੱਤਰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ?

ੳ) ਭੂਪਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਭੀਮ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ।

21) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਪੱਥਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਣਾਏ?

ੳ) ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਂ ਦੇ।

22) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਕਿਹੜੇ ਜਾਨਵਰ ਪਾਲਦਾ ਸੀ?

ੳ) ਕੁੱਤਾ, ਬੱਕਰੀ, ਭੇਡ, ਮੱਝ, ਘੋੜਾ, ਸੂਅਰ ਆਦਿ।

23) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਥੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕੀਤੀ?

ੳ) ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ।

24) ਚਾਵਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਿਹਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ?

ੳ) ਭਾਰਤ, ਚੀਨ, ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ।

25) ਚਾਵਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ੳ) 500 ਈ.ਪੂ. ਤੋਂ ।

26) ਨਵੇਂ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਲੋਕ ਕਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ?

ੳ) ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਦੀ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET Pedagogy]

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

201) ਸਿੱਖਣ ਅਧਿਆਪਨ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ੳ) ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਮੱਗਰੀ।

202) ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਜਿਆਦਾ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਕੰਨ।

203) ਅਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕੇਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਕਲੋਜ਼ਡ ਸਰਕਟ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ।

204) ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸਥਾਨ ਹੈ?

ੳ) ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਧਾਰ।

205) ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਸਿੱਖਿਆ ਸੂਤਰ।

206) ਰਿਮੋਡੀਅਲ ਟੀਚਿੰਗ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ੳ) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸਮਝਣਾ।

207) ਰਿਮੋਡੀਅਲ ਟੀਚਿੰਗ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਵਿਧੀ ਕਿਹੜੀ ਸੀ

ੳ) ਤਸ਼ਖੀਸੀ ਪਰੀਖਿਆ।

208) ਤਸ਼ਖੀਸੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਧੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ੳ) ਯੰਤਰਿਕ ਉਪਕਰਨ, ਨਿਰੀਖਣ, ਇੰਟਰਵਿਊ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

209) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਮੇਡੀਅਲ ਟੀਚਿੰਗ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ੳ) ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜਾਈ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

210) ਰਮੇਡੀਅਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜਾਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ।

211) ਉਪਚਾਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ੳ) ਦੂਸ਼ਿਤ ਮਨੋਵਿਰਤੀ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਬਣਾਉਣਾ।

212) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਚ ਕਿਸ ਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ।

213) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਵਧੇਰੇ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਨਿਰੁਕਤ ਕੋਸ਼।

214) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਕਿਸ ਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ।

215) ਸਿੱਖਿਆ ਇਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ।

216) ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਠੀਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਠੀਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ?

ੳ) ਹਾਂ। ਠੀਕ ਹੈ।

217) ਲਿੰਗੂਆ ਫੋਨ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਸੁੱਧ ਭਾਸ਼ਾ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET Pedagogy]

1. ਟੌਪਿਕ- ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧ

1. Concept of development and its relationship with learning

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

1) ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ- ਤਿੰਨ

2) ਕਿਹੜੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਰੀਰਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਛੇਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ।

3) ਬੱਚਾ ਤੁਰਨਾ, ਬੈਠਣਾ, ਓਠਦਾ ਕਿੱਥੇ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਘਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ।

4) ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਜਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਸ਼ਿਸੂ ਅਵਸਥਾ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਣ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ।

5) ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਕੋਰਾ ਕਾਗਜ਼।

6) ਸ਼ਿਸੂ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਲਾਚਾਰ ਅਤੇ ਬੇਵੱਸ।

7) ਸ਼ਿਸੂ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਡਰ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ।

8) ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਬਾਲ ਦਾ ਅਰਥ- ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਰਥ- ਸਾਰੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ।

9) ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ।

10) ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਸ਼ਿਸੂ ਅਵਸਥਾ।

11) ਸ਼ਿਸੂ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਜਨਮ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫਤੇ ਤੱਕ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

12) ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- 3 ਸਾਲ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਤੱਕ

13) ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ- ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦਾ ਸਮਾਂ।

14) 3 ਸਾਲ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿਸ ਅਵਸਥਾ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਪ੍ਰੀ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ।

15) ਪੋਸਟ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- 7 ਸਾਲ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਤੱਕ।

16) ਪੋਸਟ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਸਿੱਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ

17) ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਕਿੰਨੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ?

ਉੱਤਰ- 8 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ।

18) ਬੱਚਾ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- 9 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜਾ-ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਬੋਲਣਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ।

19) ਨਵ-ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- 7 ਪੌਂਡ।

20) ਗਰਭ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- 280 ਦਿਨ। (ਲੱਗਪਗ 9 ਮਹੀਨੇ)

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET Punjabi]

1) ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਾਚਣ ਲਈ ਲਗਾਖਰਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਦੱਸੋ?

ੳ) ਬਿੰਦੀ, ਟਿੱਪੀ ਅਤੇ ਅੱਧਕ।

2) ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਾਚਣ ਵਿਧੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ੳ) ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ।

3) "ਕੰਪਿਊਟਰ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਚਣ ਵਿਧੀ ਦੱਸੋ?

ੳ) ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ "ਕ" ਲੱਭੋ।

ਫਿਰ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ (ੰ) ਟਿੱਪੀ ਦੇਖੋ।

ਫਿਰ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ (f) ਸਿਹਾਰੀ ਦੇਖੋ।

ਫਿਰ (ਪ) ਦੇਖੋ।

ਨੋਟ- ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਧੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

4) "ਰਚਨਾ, ਰਿਸ਼ਵਤ, ਰਜਵਾੜਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਤੀਬ ਦੱਸੋ?

ੳ) ਰਚਨਾ, ਰਜਵਾੜਾ, ਰਿਸ਼ਵਤ।

5) "ਦਰਬਾਰ, ਤੀਰਥ, ਖਿਸਕ, ਦਸਤਾਰ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਤੀਬ ਦੱਸੋ?

ੳ) ਖਿਸਕ, ਤੀਰਥ, ਦਸਤਾਰ, ਦਰਬਾਰ।

6) ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾਈ, ਦੋ ਭਾਸ਼ਾਈ, ਅਤੇ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ।

7) ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਕੋਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼, ਵਿਸ਼ਵ-ਕੋਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼, ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼।

8) ਲੇਖ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ।

9) ਕਹਾਣੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਉਹ ਰਚਨਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

10) ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ੳ) ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਰੋਚਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

- 11) ਬਾਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
ੳ) ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- 12) ਬਾਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ।
- 13) ਚਿੱਠੀ ਜਾਂ ਪੱਤਰ ਕੀ ਹੈ?
ੳ) ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 14) ਅੱਜਕੱਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਹੈ?
ੳ) ਡਿਜੀਟਲ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ।
- 15) ਡਿਜੀਟਲ ਚਿੱਠੀਆਂ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?
ੳ) ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ।
- 16) ਡਿਜੀਟਲ ਚਿੱਠੀਆਂ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਤਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?
ੳ) ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ।
- 17) ਡਿਜੀਟਲ ਚਿੱਠੀਆਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੀ।
- 18) ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ?
ੳ) ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲ।
- 19) ਅੱਜਕੱਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਇੰਟਰਨੈਟ ਰਾਹੀਂ ਆਨਲਾਈਨ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ।
- 20) ਚਿੱਠੀ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ?
ੳ) ਨਿੱਜੀ ਚਿੱਠੀ।
- 21) ਦਫਤਰੀ ਚਿੱਠੀ (ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ)
ਵਪਾਰਕ ਚਿੱਠੀ।
- 22) ਨਿੱਜੀ ਪੱਤਰ ਕਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦ ਹਾਂ।
- 23) ਨਿੱਜੀ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਘਰੇਲੂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਗੱਲਾਂ।
- 24) ਰਮੇਡੀਅਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
ੳ) ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ
- 25) ਲਿੰਗੂਆ ਫੋਨ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਸੁੱਧ ਭਾਸ਼ਾ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET English]

TENSE

Tense:

Ans) Tense is a form which a verb takes to show the time of an action and its degree of completeness.

Types of Tenses:

- 1) Present Tense
- 2) Past Tense
- 3) Future Tense

Present Tense	Past Tense	Future Tense
1) Indefinite Tense	1) Indefinite Tense	1) Indefinite Tense
2) Continuous	2) Continuous	2) Continuous
3) Perfect	3) Perfect	3) Perfect
4) Perfect Continuous	4) Perfect Continuous	4) Perfect Continuous

The different tenses and the verb forms used in each tense

Name of Tenses	Verb form used in Tenses
Present simple / indefinite	Verb / verb + s/es
Present continuous / Progressive	Is/am/are + verb + ing
Present perfect	Has / have + third form of verb
Present perfect continuous	Has/have + been + verb + ing
Past simple / indefinite	Second form of verb only
Past continuous / Progressive	Was/were + verb + ing
Past perfect	Had + third form of verb
Past perfect continuous	Had been + verb + ing
Future simple / indefinite	Shall / will + verb
Future continuous / Progressive	Shall / will + be + verb + ing
Future perfect	Shall/will + Have + past participle
Future perfect continuous	Shall/will + have been + verb + ing

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

1. Simple Present Tense

Formula:

(+) S + V1 + O/C

(-) S + do/does + not + V1 + O/C

(?) Do/does + S + V1 + O/C

Example of Simple Present Tense:

(+) Sisca reads book everyday.

(-) Sisca does not read book everyday.

(?) Does Sisca read book everyday?

Yes, she does. / No, she does not.

2. Present Continuous Tense

Formula:

(+) S + be + V1 + ing + O/C

(-) S + be + not + V1 + ing + O/C

(?) Be + S + V1 + ing + O/C

Example of Present Continuous Tense:

(+) He is playing badminton now

(-) He is not playing badminton now

(?) Is he playing badminton now?

Yes, he is. / No, he is not.

3. Present Perfect Tense

Formula

(+) S + has/have + been + O/C

S + has/have + V3 + O/C

(-) S + has/have + not + been + O/C

S + has/have + not + V3 + O/C

(?) Have/has + S + been + O/C

Have/has + S + V3 + O/C

Example of Present Perfect Tense:

(+) He has been at home for a month.

Roni has eaten the steak already.

(-) He has not been at home for a month.

Roni has not eaten the steak already.

(?) Has he been at home for a month?

Has he eaten the steak already?

Yes, he has. / No, he has not.

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

4. Present Perfect Continuous Tense

Formula:

- (+) S + have/has + been + V-ing
- (-) S + have/has + not + been + V-ing
- (?) Have/has + S + been + V-ing

Example of Perfect Continuous Tense:

- (+) He has been playing guitar for two hours.
- (-) He has not been playing guitar for two hours.
- (?) Has he been playing guitar for two hours?
Yes, he has. / No, he has not.

5. Simple Past Tense

Formula:

- (+) S + to be (was/were) + O/C
S + V2 + O/C
- (-) S + to be (was/were) + not + O/C
S + did not + V1 + O/C
- (?) Did + S + V1 + O/C

Example of Simple Past Tense:

- (+) He was a businessman in 1999.
He visited me yesterday.
- (-) He was not a businessman in 1999.
He did not visit me yesterday.
- (?) Did he visit you yesterday?
Yes, he did. / No, he did not.

6. Past Continuous Tense

Formula:

- (+) S + to be (was/were) + V-ing + O/C
- (-) S + to be (was/were) + not + V-ing + O/C
- (?) Was/were + S + V-ing + O/C

Example of Past Continuous Tense:

- (+) She was sleeping when I came.
- (-) She was not sleeping when I came.
- (?) Was she sleeping when you came?
Yes, she was. / No, she was not.

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

7. Past Perfect Tense

Formula:

- (+) S + had + V3 + O/C
- (-) S + had + not + V3 + O/C
- (?) Had + S + V3 + O/C

Example of Past Perfect Tense:

- (+) He had gone to Bali when I called him.
- (-) He had not gone to Bali when I called him.
- (?) Had he gone to Bali when you called him?
Yes, he had. / No, he had not.

8. Past Perfect Continuous Tense

Formula:

- (+) S + had + been + V-ing + O/C
- (-) S + had + not + been + V-ing + O/C
- (?) Had + S + been + V-ing + O/C

Example of Past Perfect Continuous Tense:

- (+) They had been living in Jakarta about ten years.
- (-) They had not been living in Jakarta about ten years.
- (?) Had they been living in Jakarta about ten years?
Yes, they had. / No, they had not.

9. Simple Future Tense

Formula:

- (+) S + will/shall + V1 + O/C
- S + am/is/are + going to + V1 + O/C
- (-) S + will/shall + not + V1 + O/C
- S + am/is/are + not + going to + V1 + O/C
- (?) Will/shall + S + V1 + O/C
- Am/is/are + S + going to + V1 + O/C

Example of Simple Future Tense:

- (+) She will eat fried rice.
She is going to eat fried rice.
- (-) She will not eat fried rice.
She is not going to eat fried rice.
- (?) Will she eat fried rice?
Is she going to eat fried rice?
Yes, she will. / No, she will not.
Yes, she is. / No, she is not.

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

10. Future Continuous Tense

Formula:

- (+) S + will/shall + be + V-ing + O/C
- (-) S + will/shall + not + be + V-ing + O/C
- (?) Will/shall + S + be + V-ing + O/C

Example of Future Continuous Tense:

- (+) I will be watching a movie tonight.
  - (-) I will not be watching a movie tonight.
  - (?) Will you be watching a movie tonight?
- Yes, I will. / No, I will not.

11. Future Perfect Tense

Formula:

- (+) S + shall/will + have + been + C
- S + shall/will + have + V3 + O
- (-) S + shall/will + not + have + been + C
- S + shall/will + not + have + V3 + O
- (?) Shall/will + S + have + been + C
- Shall/will + S + have + V3 + O

Example of Future Perfect Tense:

- (+) I will have been in this hospital until tomorrow morning.
  - He will have rented my house next month.
  - (-) I will not have been in this hospital until tomorrow morning.
  - He will not have rented my house next month.
  - (?) Will you have been in this hospital until tomorrow morning?
  - Will he have rented my house next month?
- Yes, I will. / No, I will not.
Yes, he will. / No, he will not.

12. Future Perfect Continuous Tense

Formula:

- (+) S + shall/will + have + been + V-ing + O
- (-) S + shall/will + not + have + been + V-ing + O
- (?) Shall/will + S + have + been + V-ing + O

Example of Future Perfect Continuous Tense:

- (+) She will have been visiting us tomorrow.
  - (-) She will not have been visiting us tomorrow.
  - (?) Will she have been visiting us tomorrow?
- Yes, she will. / No, she will not.

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET English]

Change the Voice

What is Voice?

Ans) *Voice* is the term used to describe whether a verb is active or passive. In a passive sentence, the verb is said to be in the passive *voice*. Similarly, the verb in an active sentence is said to be in the active *voice*. The *voice* of a verb tells us whether the subject of the verb is acted upon or is acting.

Types of Voice:

- 1) Active Voice
- 2) Passive Voice

Active Voice:

Ans) When a verb shows that the subject is doing the action, it is in the Active Voice.

Passive Voice:

Ans) When a Verb represents its subject as being acted upon, it is said to be in the Passive Voice.

Active and passive voice Rules:

Tense	Active voice	Passive voice
Simple present tense	Verb form: first form of the verb Examples They speak English here. He speaks English.	Verb form: is / am / are + past participle form of the verb Examples English is spoken here. English is spoken by him.
Present continuous	Verb form: is/am/are + -ing	Verb form: is/am/are + being + past participle form

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

tense	form of the verb	of the verb
	<p>Examples</p> <p>She is writing a letter.</p> <p>I am learning my lessons.</p> <p>You are making a cake.</p>	<p>Examples</p> <p>A letter is being written by her.</p> <p>My lessons are being learnt by me.</p> <p>A cake is being made by you.</p>
Present perfect tense	Verb form: has/have + past participle form of the verb	Verb form: has/have + been + past participle form of the verb
	<p>Examples:</p> <p>I have written a novel.</p> <p>She has finished the job.</p> <p>You have written letters.</p>	<p>Examples:</p> <p>A novel has been written by me.</p> <p>The job has been finished by her.</p> <p>Letters have been written by you.</p>
Simple past	Verb form: past tense form of the verb	Verb form: was/were + past participle form of the verb
	<p>Examples:</p> <p>I wrote a letter.</p> <p>Ram broke a glass.</p> <p>You missed the chance.</p>	<p>Examples:</p> <p>A letter was written by me.</p> <p>A glass was broken by Ram.</p> <p>The chance was missed by you.</p>
Past continuous tense	Verb form: was/were + -ing form of the verb	Verb form: was/were + being + past participle form of the verb

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

	<p>Examples</p> <p>I was learning my lessons.</p> <p>She was writing a report.</p> <p>They were making toys.</p>	<p>Examples</p> <p>My lessons were being learnt by me.</p> <p>A report was being written by her.</p> <p>Toys were being made by them.</p>
Past perfect tense	<p>Verb form: had + past participle form of the verb</p> <p>Examples</p> <p>I had finished the project.</p> <p>She had learned her lessons.</p>	<p>Verb form: had + been + past participle form of the verb</p> <p>Examples:</p> <p>The project had been finished by me.</p> <p>Her lessons had been learned by her.</p>
Simple future tense	<p>Verb form: will/shall + first form of the verb</p> <p>Examples</p> <p>I will finish the job.</p> <p>She will solve the problem.</p>	<p>Verb form: will/shall + be + past participle form of the verb</p> <p>Examples:</p> <p>The job will be finished by me.</p> <p>The problem will be solved by her.</p>
Future perfect	<p>Verb form: will/shall + have + past participle form of the verb</p> <p>Examples</p> <p>I will have finished the job.</p> <p>She will have solved the problem.</p>	<p>Verb form: will/shall + have + been + past participle form of the verb</p> <p>Examples</p> <p>The job will have been finished by me.</p> <p>The problem will have been solved by her.</p>

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET English]

Phrase

What Is a Phrase?

A phrase is a group of words that stand together as a single unit, typically as part of a clause or a sentence.

A phrase does not contain a subject and verb and, consequently, cannot convey a complete thought. A phrase contrasts with a clause. A clause does contain a subject and verb, and it can convey a complete idea.

- **"Two wrongs don't make a right."**

When someone has done something bad to you, trying to get revenge will only make things worse.

- **"The pen is mightier than the sword."**

Trying to convince people with ideas and words is more effective than trying to force people to do what you want.

- **"When in Rome, do as the Romans."**

Act the way that the people around you are acting. This phrase might come in handy when you're traveling abroad notice that people do things differently than you're used to.

- **"The squeaky wheel gets the grease."**

You can get better service if you complain about something. If you wait patiently, no one's going to help you.

- **"When the going gets tough, the tough get going."**

Strong people don't give up when they come across challenges. They just work harder.

- **"No man is an island."**

You can't live completely independently. Everyone needs help from other people.

- **"Fortune favors the bold."**

People who bravely go after what they want are more successful than people who try to live safely.

- **"People who live in glass houses should not throw stones."**

Don't criticize other people if you're not perfect yourself.

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PSTET English]

CONFUSED WORDS and Meaning

1. **a while / awhile:** “A while” is a noun phrase; *awhile* is an adverb.
2. **all together / altogether:** All together now — “We will refrain from using that two-word phrase to end sentences like this one altogether.”
3. **amend / emend:** To amend is to change; to emend is to correct.
4. **amount / number:** *Amount* refers to a mass (“The amount saved is considerable”); *number* refers to a quantity (“The number of dollars saved is considerable”).
5. **between / among:** The distinction is not whether you refer to two people or things or to three or more; it’s whether you refer to one thing and another or to a collective or undefined number — “Walk among the trees,” but “Walk between two trees.”
6. **biannual / biennial:** *Biannual* means twice a year; *biennial* means once every two years.
7. **bring / take:** If it’s coming toward you, it’s being brought. If it’s headed away from you, it’s being taken.
8. **compare to / compare with:** “Comparing to” implies similarity alone; “compare with” implies contrast as well.
9. **compliment / complement:** To compliment is to praise; to complement is to complete.
10. **comprise, consist of / compose, constitute:** *Comprise* means “include,” so test by replacement — “is included of” is nonsense, and so is “is comprised of.” The whole comprises the parts or consists of the parts, but the parts compose or constitute the whole.
11. **connote / denote:** To connote is to convey (“Air quotes connote skepticism or irony”); to denote is to specify (“A stop sign denotes the requirement to halt”).
12. **continual / continuous:** Continual events are frequently repeated, or intermittent. Continuous events are uninterrupted, or constant.
13. **credible / credulous:** To be credible is to be authoritative; to be credulous is to be gullible.
14. **deserts / desserts:** If you eat only cake, pie, ice cream, and the like, you eat just desserts. If you have it coming to you, you get your just deserts as well. (However, the connotation is negative, so hit the gym.)
15. **different from / different than:** The former phrase is preferred in formal writing; but “differently than” is always correct usage.

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PUNJAB PATWARI]

[GK- GENERAL KNOWLEDGE]

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਥਾਵਾਂ:-

- 1) ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਪੁਲ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ?
ੳ) ਚੀਨ ਵਿੱਚ।
- 2) ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਪੁਲ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
ੳ) ਬੀਪੰਜੀਆਂਗ ਪੁਲ।
- 3) ਵਾਲਮੀਕੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
ੳ) ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ।
- 4) ਪੈਂਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
ੳ) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼।
- 5) ਸੇਸਾ ਔਰਚਿੱਡ ਸੈਂਚੁਰੀ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
ੳ) ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼।
- 6) ਕੰਚਨਜੰਗਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
ੳ) ਸਿੱਕਿਮ।
- 7) ਬੈਸੀਪਾਲੀ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੁਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ?
ੳ) ਉੜੀਸਾ।
- 8) ਕੰਗਰ ਘਾਟੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
ੳ) ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ।
- 9) "ਦ ਡੀਪਰ ਬੀਲ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੁਰੀ" ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
ੳ) ਅਸਾਮ।
- 10) ਭੀਟਾਰਕਨਿਕਾ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੁਰੀ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ?
ੳ) ਉੜੀਸਾ।
- 11) ਮਾਨਸ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੁਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ?
ੳ) ਅਸਾਮ।
- 12) ਮੁਕੁਰਬੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
ੳ) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿੱਚ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

13) ਸੂਰ ਸਰੋਵਰ ਬਰਡ ਸੈਂਚੂਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ?

ੳ) ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼।

14) ਰੰਗਨਾਥਿਟੂ ਬਰਡ ਸੈਂਚੂਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ੳ) ਕਰਨਾਟਕ।

15) ਪੋਬੀ ਤੋਰਾ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੂਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ੳ) ਅਸਾਮ।

16) ਰੇਣੂਕਾ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੂਰੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ੳ) ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

17) ਡਾ. ਸਾਲਿਮ ਅਲੀ ਬਰਡ ਸੈਂਚੂਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿੱਤ ਹੈ?

ੳ) ਗੋਆ।

18) ਫੁੱਲਵਾੜੀ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੂਰੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ੳ) ਰਾਜਸਥਾਨ।

19) ਕਾਂਡਨੀਆ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੂਰੀ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ?

ੳ) ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼।

20) ਕਿੰਨੇਰਾਸਾਨੀ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੂਰੀ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ?

ੳ) ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਵਿੱਚ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PUNJAB PATWARI]

[COMPUTER NOTES]

1. The minimum number of rows and columns in MS Word document is

- A. 1 and 1   B. 2 and 1   C. 1 and 2   D. 2 and 2

Answer: A

2. How many columns can you insert in a word document 2007 in maximum?

- A. 40   B. 63   C. 50   D. 55

Answer: B

3. What is the smallest and largest font size available in Font Size tool on formatting toolbar?

- A. 8 and 72   B. 8 and 68   C. 6 and 72   D. 6 and 68

Answer: A

4. A character that is raised and smaller above the baseline is known as

- A. Raised   B. Outlined   C. Capsript   D. Superscript

Answer: D

5. Selecting text means, selecting?

- A. a word   B. entire sentence   C. whole document   D. any of the above

Answer: A

6. MS-Word automatically moves text to next line when it reaches the right edge of the screen and is called?

- A. Enter   B. Carriage Return   C. Word Wrap   D. None of the above

Answer: C

7. Using Find command in Word, we can search?

- A. characters   B. formats   C. symbols   D. All of the above

Answer: D

8. In MS-Word, for what does ruler help?

- A. to set tabs   B. to set indents   C. to change page margins   D. All of the above

Answer: D

9. By default, on which page the header or the footer is printed?

- A. on first page   B. on alternate page   C. on every page   D. none of the above

Answer: C

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

10. Which menu in MSWord can be used to change character size and typeface?

- A. View   B. Tools   C. Format   D. Data

Answer: C

11. Which key should be pressed to start a new paragraph in MS-Word?

- A. Down Cursor Key   B. Enter Key   C. Shift + Enter   D. Ctrl + Enter

Answer: B

12. Which key should be pressed to start a new paragraph in MS-Word?

- A. Down Cursor Key   B. Enter Key   C. Shift + Enter   D. Ctrl + Enter

Answer: B

13. Which of these toolbars allows changing of Fonts and their sizes?

- A. Standard   B. Formatting   C. Print Preview   D. None of these

Answer: B

14. Which bar is usually located below that Title Bar that provides categorized options?

- A. Menu bar   B. Status Bar   C. Tool bar   D. Scroll bar

Answer: A

15. Which option in File pull-down menu is used to close a file in MSWord?

- A. New   B. Quit   C. Close   D. Exit

Answer: C

16. What is the function of Ctrl + B in Ms-Word

- A. It converts selected text into the next larger size of the same font
B. It adds a line break to the document
C. It makes the selected text bold
D. It applies Italic formatting to the selected text

Answer: C

17. Graphics for word processor

- A. Peripheral   B. Clip art   C. Highlight   D. Execute

Answer: B

18. What is the function of CTRL+R in MS-Word

- A. Open the Print dialog box   B. Update the current Web page
C. Close the current window   D. None of these

Answer: D

19. What is the extension of files created in Ms-Word 97- 2003

- A. dot   B. doc   C. dom   D. txt

Answer: B

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PUNJAB PATWARI]

[PUNJABI NOTES]

- 1) ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਰੂਰੀ ਤੱਤ ਕਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਵਿਆਕਰਨ।
- 2) ਵਿਆਕਰਨ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀ ਰੋਲ ਹੈ?
ੳ) ਹਾਵਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਲਗਾ ਕੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਵਾਕ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- 3) ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ।
- 4) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ?
ੳ) ਪੰਜਾਬੀ।
- 5) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਹਾਵਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਬੋਲੀ ਦੀ।
- 6) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਬੋਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਪੰਜਾਬੀ।
- 7) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਕਿਸ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ।
- 8) ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ?
ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ।
- 9) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਬੋਲੀ ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ।
- 10) ਕੁਦਰਤੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਮਾਂ ਬੋਲੀ।
- 11) ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸ ਬੋਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ।
- 12) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਪੰਜਾਬੀ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

13) ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

ੳ) ਹਿੰਦੀ।

14) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ।

15) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ।

16) ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲਿਪੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

ੳ) ਗੁਰਮੁਖੀ।

17) ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਜੋ ਬੱਚਾ ਜਨਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਪਿਉ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ।

18) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

ੳ) ਹਿੰਦੀ।

19) ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

ੳ) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ।

20) ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਕਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਕਰਨ ਦੀ।

21) ਵਿਆਕਰਨ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਵਿਆਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਲਗਾ ਕੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

22) ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬੋਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਬੋਲੀ।

23) ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣਾ।

24) ਕੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਜਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

25) ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਜਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ੳ) ਬੋਲੀ ਨਾਲ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

[DEMO NOTES]

[PUNJAB PATWARI]

[MENTAL ABILITY]

Number Series

In This series some number are given in a particular order and one number is missing.

1) 1, 2, 3, 4, 5, ?

Ans) 6

Explanation: Given sequence of numbers follows the pattern: +1, +1, +1. Each number formed by adding +1 in given number. So missing number is $5+1=6$.

2) 1, 3, 5, 7, 9, ?

Ans) 11

Explanation: Given sequence of numbers follows the pattern: +2, +2, +2. Each number formed by adding +2 in given number. So missing number is $9+2=11$.

3) 2, 4, 6, 8, 10, ?

Ans) 12

Explanation: Given sequence of numbers follows the pattern: +2, +2, +2. Each number formed by adding +2 number. So missing number is $10+2=12$. The given series is of even numbers

4) 90, 80, 70, 60, 50, ?

Ans) 40

Explanation: Given sequence of numbers follows the pattern: -10, -10, -10. Each number formed by subtracting -10 number. So missing number is $50-10=40$.

5) 1, 2, 1, 2, 1, ?

Ans) 2

Explanation: Given sequence of numbers follows the pattern: +1, -1, +1, -1. Each number formed by adding +1 and Subtracting -1 number. So missing number is $1+1=2$.

6) 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, ?

Ans) 13

Explanation: Given series follows the pattern: $0+1=1$, $1+1=2$, $1+2=3$, $2+3=5$. Each number formed by adding last two numbers. So missing number is $5+8=13$.

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

7) 1, 4, 9, ?, 25

Ans) 16

In the given series each element formed by squaring the places number.

i.e. $1^2, 2^2, 3^2, 4^2, 5^2$

1, 4, 9, 16, 25

So missing number 16 which is square of 4.

8) 0, 3, 8, 15, 24, ?

Ans) 35

In the given series each element formed by squaring whole number and subtracting -1 from each formed number. i.e. $1^2-1, 2^2-1, 3^2-1, 4^2-1, 5^2-1, 6^2-1$

-> So Missing number is $6^2-1=36-1=35$.

9) 2,4,6,8,10,12.....20. Find out 8th Number is given series.

Ans) 16

Each number is formed by adding 2 number in given series.

The Location of 2 is 1, 4 is 2, 6 is 3 and so on.

So Calculate 8th location number = $8 \times 2 = 16$

10) 1,8,27,?

Ans) 64

Each number formed by cubing i.e. $1^3=1, 2^3=8, 3^3=27, 4^3=64$

11) 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11,?

Ans) 12

First number added by 1, Second by 2, third by 1, fourth by 2 and so on.

i.e. 11 added by 1=12

12) 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11,?

Ans) 12

In this series actual two series are working.

First: 2,5,8,11 Second: 3,6,9,?

Both Series formed by adding 3 number.

Firs: $2+3=5, 5+3=8, 8+3=11$ and Second: $3+3=6, 6+3=9, 9+3=12$

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING
Principal, Head Master & BPEO
Cadre Exam (PUNJAB)

[POLITY]

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

- 1) ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ।
- 2) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਸਟਰਪਤੀ।
- 3) ਨਿਗਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪਦਵੀ ਤੇ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
- 4) ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਕਿਸ ਅਨੁਛੇਦ ਅਧੀਨ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਅਨੁਛੇਦ 75
- 5) ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ।
- 6) ਕੈਬਨਿਟ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
- 7) ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਸਟਰਪਤੀ।
- 8) ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਸਟਰਪਤੀ।
- 9) ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ(ਭਾਜਪਾ) ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਮਿਲਿਆ?
ੳ) 25 ਸਾਲ ਦੇ ਆਰਸੇ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ।
- 10) ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਸਟਰਪਤੀ।
- 11) ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ?
ੳ) ਸੰਘੀ।
- 12) ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਜਪਾਲ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

- 13) ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕਿਸ ਅਨੁਛੇਦ ਰਾਹੀਂ ਦਰਜ ਹੈ?
ੳ) ਅਨੁਛੇਦ 153
- 14) ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਜਪਾਲ।
- 15) ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਚਿਤ ਨਿਧੀ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ।
- 16) ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੱਸੋ?
ੳ) 5 ਸਾਲ।
- 17) ਰਾਜ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਜਪਾਲ।
- 18) ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਜਪਾਲ।
- 19) ਰਾਜ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ
- 20) ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਅਹੁੱਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਅਹੁੱਦਾ ਕੌਣ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ।
- 21) ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾ ਸਲਾਨਾ ਬਜਟ ਕੌਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ।
- 22) ਬਜਟ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਸਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਦਾ ਵੇਰਵਾ।
- 23) ਅਚਨਚੇਤ ਨਿਧੀ(Contingency Fund of State) ਤੇ ਕਿਸ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ।
- 24) ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਗਵਰਨਰ (ਰਾਜਪਾਲ)।
- 25) ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮੁੱਖੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ।
- 26) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
ੳ) ਡਾ. ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਾਰਗਵ।
- 27) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੱਸੋ?
ੳ) 15.08.1947 ਤੋਂ 13.04.1949 ਤੱਕ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING
Principal, Head Master & BPEO
Cadre Exam (PUNJAB)

[GEOGRAPHY]

1) ਭੂਗੋਲ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ੳ) ਗੋਲ ਪ੍ਰਿਥਵੀ।

2) ਭੂਗੋਲ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਜੌਗਰਾਫੀ।

3) ਜੌਗਰਾਫੀ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ?

ੳ) ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ।

4) ਜੌ-ਗਰਾਫੀ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ?

ੳ) ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ।

ਨੋਟ- ਜੌ ਅਤੇ ਗਰਾਫੀ। ਜੌ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਗਰਾਫੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ।

5) ਭੂਗੋਲ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ੳ) ਭੌਤਿਕ ਭੂਗੋਲ, ਮਾਨਵ ਭੂਗੋਲ, ਆਰਥਿਕ ਭੂਗੋਲ।

6) ਭੌਤਿਕ ਭੂਗੋਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ੳ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ-

1) ਭੂ-ਅਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਗਿਆਨ।

2) ਜਲਵਾਯੂ ਵਿਗਿਆਨ।

3) ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਗਿਆਨ।

4) ਜੈਵ ਭੂਗੋਲ।

5) ਮਿੱਟੀ ਭੂਗੋਲ।

6) ਜਵਾਲਾਮੁੱਖੀ ਭੂਗੋਲ।

7) ਪਾਰਿਸਥਿਤਿਕੀ।

8) ਪਰਵਤ ਵਿਗਿਆਨ।

7) ਮਾਨਵ ਭੂਗੋਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ੳ) ਸਮਾਜਿਕ ਭੂਗੋਲ।

ਜਨਸੰਖਿਆ ਭੂਗੋਲ।

ਨਿਵਾਸ ਭੂਗੋਲ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਭੂਗੋਲ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਭੂਗੋਲ।

8) ਆਰਥਿਕ ਭੂਗੋਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ੳ) ਖੇਤੀ ਭੂਗੋਲ।

ਸੰਸਾਧਨ ਭੂਗੋਲ।

ਉਦਯੋਗਿਕ ਭੂਗੋਲ।

ਪਰਿਵਹਨ ਭੂਗੋਲ।

9) ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜੋਗਰਾਫੀ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਧਰਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ।

10) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਭੂਗੋਲ ਜਾਂ ਜੋਗਰਾਫੀਕਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ?

ੳ) ਇਰੇਟੋਸਥੀਨੀਜ ਨੇ।

11) ਭੂਗੋਲ ਦਾ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ੳ) ਇਰੇਟੋਸਥੀਨੀਜ ਨੂੰ।

12) ਕਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭੂਗੋਲ ਦਾ ਅਰਥ "ਭੂ-ਤਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ" ਹੈ?

ੳ) ਇਮੈਨਓਐਲ ਕਾਂਟ।

13) ਅਰਿਸਟੋਟਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

ੳ) ਪਾਲਿਟਿਕਸ।

14) ਅਰਿਸਟੋਟਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਵਿਚ ਕੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ?

ੳ) ਰਾਜ ਦੇ ਗਠਨ ਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ।

15) ਹਮਬੋਲਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭੂਗੋਲ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ।

16) ਕਾਰਲ ਰਿਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਭੂਗੋਲ ਕੀ ਹੈ?

ੳ) ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੂਮੰਡਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੋਵੇ?

17) ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ੳ) ਸੂਰਜ, ਗ੍ਰਹਿ, ਧਰਤੀ, ਚੰਨ, ਤਾਰੇ, ਧੂੜ, ਗੈਸਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸਮੂਹ।

18) ਖਗੋਲ ਪਿੰਡ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਚਮਕਦੇ ਤਾਰੇ, ਸੂਰਜ, ਗ੍ਰਹਿ, ਚੰਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਗੋਲ ਪਿੰਡ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

19) ਤਾਰੇ ਕਿਹੌ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ੳ) ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ।

Important Questions on Earth:

Q-1 The outer layer of Earth is known as

- a) The outer core   b) The inner core   c) The Mantle   4) *The Crust*

Ans) 4) *The Crust*

Q-2 The most widest section of earth is known as

- a) The outer core   b) The inner core   c) *The Mantle*   4) The Crust

Ans) c) The Mantle

Q-3 The plates of Earth move apart from each other due to

- a) conventional currents   b) compression currents
c) constructive currents   d) *convection currents*

Ans) d) *Convection Currents*

Q-4 The central and hottest part of the Earth is called

- a) The outer core   b) *The inner core*   c) The Mantle   4) The Crust

Ans) b) The inner core

Q-5 The inner core of the earth is made mostly of

- a). oxygen & silicon   b). iron & silicon   c). *iron & nickel*   d). copper & nickel

Ans) c) iron & nickel

Q-6 Thinnest layer of the Earth

- a) The outer core   b) The inner core   c) The Mantle   4) *The Crust*

Ans) d) *The Crust*

Q-7 Which layer is made up of liquid iron?

- a) *The outer core*   b) The inner core   c) The Mantle   4) The Crust

Ans) a) The outer core

Q-8 About 80 % of Earth's volume is found in this layer.

- a) The outer core   b) The inner core   c) *The Mantle*   4) The Crust

Ans) c) The Mantle

Q-9 What is the heat source for convection currents?

- a) The outer core   b) *The inner core*   c) The Mantle   4) The Crust

Ans) b) The inner core

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

Q-10 All of the following elements are commonly found in Earth's crust EXCEPT

- a) silicon   b) oxygen   c) iron   d) calcium

Ans) d) Calcium

Q-11 Complete this sentence: As you go deeper inside the Earth _____.

- a) the temperature stays the same, but the pressure increases
b) it gets hotter, materials get denser and pressure increases
c) the temperature increases, but the pressure decreases
d) it gets cooler, drier, and easier to travel

Ans) b) it gets hotter, materials get denser and pressure increases

Q-12 What are the two main types of crust?

- a) continental and oceanic   b) solid and liquid
c) lithosphere and asthenosphere   d) thick and thin

Ans) a) continental and oceanic

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING
Principal, Head Master & BPEO
Cadre Exam (PUNJAB)

[HISTORY]

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ

- 1) ਭਾਰਤੀ ਆਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਵੇਦਾਂ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ, ਵੇਦਾਂਗਾਂ, ਪੁਰਾਣਾਂ, ਰਮਾਇਣ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਆਦਿ ਤੋਂ।
  - 2) ਆਰੀਆ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਸ਼੍ਰੇਣੀ।
  - 3) ਕਿਹੜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਆਰੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੱਸਦੇ ਹਨ?
ੳ) ਏ.ਸੀ.ਦਾਸ, ਕੇ.ਐਮ.ਮੁਨਸ਼ੀ, ਡਾ. ਸੰਪੂਰਨਾ ਨੰਦ।
  - 4) ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੋਢੀ ਕਿਸਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ੳ) ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਨੂੰ।
  - 5) ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਨੇ ਆਰੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਕਿਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ?
ੳ) ਤਿੱਬਤ ਨੂੰ।
  - 6) ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਕੌਣ ਸੀ?
ੳ) ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੋਢੀ।
  - 7) ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
ੳ) ਸੱਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
  - 8) ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰੀਆ ਲੋਕ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਸਨ?
ੳ) ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੱਬਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਠੰਢ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।
  - 9) ਬਾਲ ਗੰਗਾਧਰ ਤਿਲਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
ੳ) ਆਰਕਟਿਕ ਹੋਮ ਇਨ ਦ ਵੇਦਾਜ਼।
  - 10) ਕਿਸਨੇ ਆਰੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸਥਾਨ ਉਤਰੀ ਜਰਮਨੀ ਦੱਸਿਆ?
ੳ) ਪੈਂਕੇ ਨੇ।
- ਨੋਟ- ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੈਂਕੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

- 11) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨ ਕੋਇਨੋ ਨੇ ਆਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਕਿਹੜਾ ਦੱਸਿਆ?
ੳ) ਯੂਰਾਲ ਪਰਬਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨੀ ਖੇਤਰ।
ਨੋਟ- ਪਰ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿਚ ਯੂਰਾਲ ਪਰਬਤ ਦਾ ਜਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- 12) ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੈਕਸ ਮੂਲਰ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਕਿਹੜਾ ਸੀ?
ੳ) ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ।
- 13) ਆਰੀਆ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸੇ?
ੳ) ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ।
- 14) ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ?
ੳ) ਸੱਤ।
- 15) ਆਰੀਆਂ ਸਮੇਂ ਸਿੰਧੂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੱਤ ਨਦੀਆਂ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ?
ੳ) ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ, ਰਾਵੀ, ਚਨਾਬ, ਜੇਹਲਮ, ਸਿੰਧ, ਸਰਸਵਤੀ।
- 16) ਆਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਬ੍ਰਹਮਵਰਤ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ?
ੳ) ਰਿਗਵੇਦ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਰਨ।
- 17) 9ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰੀਆ ਨੇ ਗੰਗਾ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲ ਵਧ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਰੱਖਿਆ;?
ੳ) ਆਰੀਆਵਰਤ।
- 18) ਆਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਪਰਿਵਾਰਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ?
ੳ) ਵੈਦਿਕ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ।
- 19) ਆਰੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ?
ੳ) ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੀ।
- 20) ਆਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ?
ੳ) ਰਿਗਵੇਦ, ਸਾਮਵੇਦ, ਯਜੁਰਵੇਦ, ਅਥਰਵਵੇਦ।
- 21) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਵੇਦ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ?
ੳ) ਰਿਗਵੇਦ ਦੀ।
- 22) ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਵੇਦ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
ੳ) ਰਿਗਵੇਦ।
- 23) ਰਿਗਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰੀਆ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਆਏ?
ੳ) 1500 ਈ.ਪੂ. ਵਿਚ।

HI-TECH PUNJAB ONLINE COACHING

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ, ਬੀ.ਪੀ.ਈ.ਓ.

ਪਟਵਾਰੀ, ਮਾਸਟਰ ਕਾਡਰ ਅਤੇ PSTET ਨੋਟਸ

ਨੋਟਸਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ

- 1) ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਸ ਪੜਨੇ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨ ਹਨ।
- 2) ਨੋਟਸ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।
- 3) ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟਸ ਸਾਰਾ ਸਿਲੇਬਸ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- 4) ਨੋਟਸ ਪੜਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਜਾਂ ਟੈਂਸਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- 5) ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪੜਾਈ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹਨ।
- 6) ਨੋਟਸ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।
- 7) ਸਾਰੇ ਨੋਟਸ ਸਿਲੇਬਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।
- 8) ਨੋਟਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੀਸਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।
- 9) ਸਾਰੇ ਨੋਟਸ **Objective Type Questions** ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ।
- 10) ਨੋਟਸਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਯਾਦ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਪੜਨੇ ਸੌਖੇ ਹਨ।
- 11) **TET: PTET-I, PTET-II, CTET-I, CTET-II** ਦੇ ਨੋਟਸ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।
- 12) **Master Cadre: ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿਸਟਰੀ, ਪੋਲ.ਸਾਇੰਸ** ਦੇ ਨੋਟਸ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।
- 13) **Punjab Patwari** ਦੇ ਨੋਟਸ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।
- 14) **Principal, Head Master and BPEO Cadre** ਦੇ ਨੋਟਸ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।
- 15) ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟਸ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿਚ ਹਨ।
- 16) ਨੋਟਸ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਨੋਟਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

- 1) ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਡੈਮੋ ਨੋਟਸ ਪੜੋ। ਅਗਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੋਟਸ ਪਸੰਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਘਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ, ਪਿੰਨ ਕੋਡ, ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ ਵੱਟਸਐਪ ਮੈਸਜ਼ ਭੇਜੋ।
- 2) ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਬੈਂਕ ਦਾ ਖਾਤਾ ਭੇਜਾਂਗੇ।
- 3) ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਦਿੱਤੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਫੀਸ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਓਗੇ।
- 4) ਫੀਸ ਜਮਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਡਾਕ ਜਾਂ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਸ ਭੇਜ ਕੇ ਸਲਿੱਪ ਦੀ ਕਾਪੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਜਾਂਗੇ।

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: **88470-11495**

ਜਾਂ

www.hitechpunjab.com ਵੈਬਪੋਰਟਲ ਤੇ ਵਿਜਟ ਕਰੋ।

Hi-Tech Mobile/Whatsapp No. 88470-11495